

Velkommen til tur med *Saga Oseberg*, vårt «eget» vikingskip!

Om kort tid skal du ut og ro *Saga Oseberg*, et vaskeekte vikingskip. Vi håper du vil få en opplevelse litt utenom det vanlige, og at du får vikingtiden og måten folk levde på den gangen litt mer under huden. Det er mulig du har sett skipet tidligere; kanskje du var til stede da det ble sjøsatt i 2012, kanskje du besøkte oss på byggeplassen, muligens har du vært på klassebesøk tidligere - eller iallfall har du sett *Saga Oseberg* på bilder. Vi tror du vil få enda større utbytte av dagen dersom du kjenner til litt av historien bak *Saga Oseberg* og «opphavet», *Osebergskipet* som vi jo finner på museum i Oslo. Derfor får du nå en liten historisk oversikt.

Osebergskipet ble som navnet tilsier oppdaget og gravd ut fra *Oseberghaugen* i Slagendalen like utenfor Tønsberg. Et skip delt opp i mer enn 2000 biter ble i 1904 tatt opp av blåleira som dekket graven, fraktet til Oslo, konserverte for ikke å råtne opp for så å bli satt sammen til det skipet vi i dag ser utstilt på Bygdøy. Man har lenge ment at gravhaugen har skjult en dronning. Men senere års forskning har åpnet for teorier om at en av de to kvinnene som ble gravlagt med pomp og prakt i haugen ved Oseberg i år 834 kan ha vært en *volve*. I vikingtidens religion hadde den kvinnelige volveskikkelsen stor makt. Hun utførte seid, trolldomskunst, og sto i kontakt med gudene. Hun hadde derfor stor autoritet og tok seg som regel godt betalt for sine tjenester. En av figurene som er skåret ut på skipets *tingler* (foran og bak på skipet) viser en tydelig kvinneskikkelse med noe som godt kan tolkes som skjegg på haken. Dette er da også forenlig med siste års undersøkelser av kvinneskjelettene fra graven. Den yngste kvinnen på rundt 50 år er det bevart få rester av, så henne vet vi minst om. Den andre ble rundt 80 år gammel, var krumbøyd, halt og hadde pga.

hormonforstyrrelser anlegg for både mørk stemme og hårvekst i ansiktet. Kunne hun derfor ha vært en volve?

Tingelen er det nederste, utskårne stykket i for- og akterstavnen

Sikkert er det iallfall at kvinnene fikk en storslagen hauglegging den gangen for snart 1200 år siden. Graven ble undersøkt og gravet ut i 1904 under ledelse av den svenske arkeologen Gabriel Gustafson. Til tross for at gravplyndrere hadde vært på ferde et par ganger i tidligere tider sitter vi igjen med et oppsiktsvekkende rikt funn. Ja, det blir hevdet at Osebergfunnet innen arkeologikretser sies å være like verdifullt som funnet av Tut ankh Amons grav i Egypt noen år tidligere! Smykker og lignende verdigjenstander var borte, men det gjenværende gravgodset har vist seg å være av uvurderlig verdi. Selve skipet var delvis knust og ødelagt, og det ble i sannhet litt av et puslespill å bygge det opp igjen av de over 2000 bitene som fantes av skipet. Noe av det unike ved dette funnet er at mer enn 95% av originalmaterialene fra skipet er bevart, og det er således verdens eneste fullt bevarte vikingskip. Med moderne metoder har man funnet ut at eiketrærne Osebergskipet ble laget av, ble hogd høsten 820. Med samme metoder er

gravkammeret datert til år 834, så skipet hadde ikke under noen omstendighet noen lang fartstid - enten det ble brukt til «godværseilas» mellom øyer og skjær eller det ble satt på større prøver utaskjærs.

Fra utgravingen

Saga Oseberg er et resultat av *eksperimentell arkeologi*. Etter mange år med grundige forberedelser – oppmålinger og scanninger av originalskipet, tegning, bygging av modeller og testing i tank, ble endelig byggearbeidet satt i gang 17. juni 2010. To år senere, 20. juni 2012, kunne så skipet sjøsettes med kongeparet og rundt 20 000 tilskuere til stede.

På vannet for første gang

Denne begeistringen kom som et resultat av to års åpen byggeprosess. Prosjektet ble drevet fram av en god håndfull «proffer» godt hjulpet av frivillige som trofast stilte opp; noen var innom for kortere perioder, mens andre hadde mulighet til å være med mesteparten av tiden. Byggeplassen var åpen, publikum fikk svinge øksa – og mange var de som kunne si at de hadde «vært med på å bygge Osebergskipet». Skipsbyggerne brukte kopier av gamle redskaper – forskjellige typer økser, bor, smieutstyr, skraper og høvler – og alle som var med på byggingen ble stadig slått av vikingenes ferdigheter og de metodene og redskapene de benyttet den gang. Da kjølstokken endelig var ferdig tidlig på vinteren 2011 begynte den møysommelige jobben med å hogge, tilpasse, montere og klinke bordgang etter bordgang, Dekksplanker, mast og rå ble formet, det drøyt 80 m² store ullseilet vevet, tauverk kom på plass, årer og ikke minst de håndlagde rokistene ble ferdiglaget.

Den tiden skipet nå har vært i drift har vist oss at det tåler en god støy. Mange skoleklasser har vært ute og rodd før dere, og mange følger etter. Her skal dere få vite litt mer om hva som kan vente dere når dere nå skal prøve dere som vikinger. Det som står nedenfor er et utgangspunkt; forandringer kan inntreffe avhengig av vær og vind, hva vi holder på med på land etc.

Høvedsmannen («Kapteinen») leder dere om bord i *Saga Oseberg*. Her finner dere også et lite «vikingsmannskap» som skal bistå dere mens dere er i båten. Både elever og lærere vil få ro-opplæring, og siden vi ikke har noen form for motor i *Saga Oseberg*, er det bare å legge seg på årene utover. Når vi så har kommet et stykke avgårde skal vi fortelle om selve skipet, livet om bord i vikingtiden, hva skipet kan ha vært brukt til, hvilke reiser det har vært med på osv. Vi lager *konkurranser* som f.eks. å få snudd skipet trill rundt på tid (to lag), klatring i riggen og – for de hardbarkede – løping på årene.

Vi har en lettbåt, *MotorSaga*, som alltid er med ut som sikkerhet. Vi har også redningsvester til alle om bord. Som de vikinger vi er bruker vi ikke mobiltelefonen; den skal ligge godt nede i sekken mens vi er utpå. – Eneste unntak er høvedsmannen som kan ha behov for å bruke telefon eller VHS.

I forberedelsene deres kan vi anbefale nettsidene våre:

osebergvikingskip.no og sagaoseberg.no

For spørsmål eller ytterligere opplysninger kan dere ta kontakt med *Ole Harald Flåten* tlf. 91583585 epost: ole.harald@sagaoseberg.no

Velkommen til en trivelig og lærerik dag med en smak av vikingtiden!

*Saga Oseberg ankommer
trebåtfestivalen i Risør i 2013*